

Tavaszi egy józsefvárosi udvarban.

Pesti udvarok

„Utazás Pestről Budapestre”, ezt a címet adta a múlt század szellemes tárcaleveleinek írója, Porzó, a fejlődő Pestről szóló könyvének. Porzó — mely írói álnév mögött Ágai Adolf rejtőzött — szerelmese volt a régi „Pesth”-nek és a hepehupás Budának, amely akkor még jórészt mandulafák és virágos galagonyabokrok mögött ünnepelte a maga szelíd és békés tavaszát. Porzó könnyvében nagy szerepe van a budapesti udvaroknak, mesél egy régi házról, melynek lakói tavasztól őszig ugyyszólván ott éltek az oleanderfás tágas udvaron, mintha egyetlen család tagjai volnának. Abban is hasonlított életük egyik-másik családi élethez, hogy minden második napon irgalmatlanul összekaptak, pártokra szakadoztak, súlyos kifejezéseket és egyebeket vágtak egymás fejéhez... egyszóval, éltek a békebeli kis pesti házak édes, nyugodt életét.

Ahogy nővekedik, fejlődik egy város, úgy pusztul a romantikája. Ez természetes. A felhőkarcolók tövében szinte magától elsorvad a boltív, meg az apró, ólmozott ablak. Virágok se nagyon nevetnek egy-egy meredek, felhőkig érő tűzfal tövében. De azért ittmaradt mégis hirmondónak egy-két emlék, pár színfolt, hogy a világváros zaja, lármája, eszeveszett rohanása, dübörgése közben beszéljen a régi szép világról...

Mert bizony nyugalmas szép idők voltak azok, amikor a pesti házak udvarát még ékítették, díszítették. Teleültették teljes violával, vaníliával, begóniával. És a falak boltozatos mélyedésébe finoman elgondolt szobrokat, kutakat helyeztek, akár csak a falak külső díszül. (Nagy Kristóf híres szobra, mely a Városháza udvarán áll jelenleg, szintén egy váciutcai ház homlokzatát díszítette évtizedek hosszú során át.) Mai

napság az udvar: a ház tartozéka, melyet az illetékes hivatal — nem enged beépíteni. Különben biztosan beépítenék ezt a kis területet is. Így történhet aztán, hogy mikor egy barátomtól megkérdeztem az u. n. udvari lakásában:

— Hová nyílik az ablakod?

Azt felelte:

— En igazán nem is tudom...

Már két éve lakott abban a kis lakásban, de még nem nézett ki az ablakon. Ugy is tudta, hogy nem érdemes, hogy nem viritanak ott virágok, hogy nem ékeskednek fehér márványkutak az ablaka alatt. Sívár, négyszögletes kocka az ilyen modern udvar, mely közvetve kapja csak a felsővilágítását, kormos füstfelhők fátyolán keresztül.

Pedig — amint említettem — maradt még itt „udvar-emlék” a múltakból. Képeink be is mutat egy párat, kedves, derült színfoltjait az el-

tünetező régi pesti házak szívének, belsőjének. Itt van mingyárt egy szobor-kut. Őreg, erzsébetteri ház boltíves mélyedésében ül ez az artistikus, finoman elgondolt kőalak. Mögötte eredeti, még a régi sűrűfónásu ablakrács. Egyike ama kedves régi szobroknak ez, amelyek közül nem egy már kikiváncozott az utcára, a szabad térre, apró, városi kertek multakra emlékeztető díszéül.

Aztán itt van egy józsefvárosi „emeletes” ház udvara. Eppen vendége van, a régi pesti utcák vándor muzsikusa. Ríkatja a hegedűjét a szőnyegporoló árnyékában, a bokrok és oleander-fák között, amelyről néhány Barcsay Domokos azt mondta, hogy: ez a kedvenc virága, mert télen a pincébe viszik telelni, nyáron pedig jobbára a kiskocsmák előtt fordul elő. Az ilyen városi kőbor muzsikusk tudja, hogy hová kell menni, hol van még itt-ott egy kis gyep, meg virág. Mit keresne az ő dala az udvarnak csufolt „lichthof”-

okban? Itt megtalálják egymást: a friss virág, meg a régi nóta. Százat mernék tenni egy ellen, hogy a „Dunári”-t játssza, vagy azt, hogy: „Tudom, hogy vissza hívsz még engemet”. Dal után aztán a földre teszi a kalapját s a kitárt ablakokból dobnak feléje pár, papirosba csomagolt fillért.

A Ferencváros kis földszintes udvarán magányos ifju ember mereng. Bizonyára lelkes „Fradi” barát, aki az eljövendő sporteseményeket mérlegeli.

Nem tehetek róla, de amikor ennek a „franzstadti” udvarnak vad-szölös képét nézegetem: egy regény jut eszembe, egy regény, amely méltatlanul merült el a feledés homályába. Az ifju Beöthy László műve volt ez a kis regényes rajz, a mult század utolsó éveinek, a boldog „fin du siècle”-nek kedves és igaz kis pesti írása. Címe: „Két leány és egy legény...” És itt játszik végig ezekben az egymáshoz simuló nagyvá-

rosi és mégis falusi, ferencvárosi, apró házakban.

Most pedig — hipp, hopp — rö-pülünk át Budára, ott is a Gül-Baba-utcába. Nem hiába a rózsák atyjának, a fehérszakállas, zöldturbános Gül-Babának nevét viseli ez a Rózsadombra főlzaladó utca, mely felül Bárczy István polgármester-atyának szép, kertes házával zárul, de olyan is ez az utca, mintha az Aranyszarv mellől, Galatából igyekezne föl Pérába, a régi Konstantinápolyban. Ez a kis udvar a képen alig látszik, mert éppen nagymosás van és a hegyoldal mélyedésébe süllyedt kis házat ugyszólván egészen eltakarja a négy sor frissen mosott, száradó fehérnemű...!

Végigsétálunk pár kedves régi pesti udvaron. Kilépünk az egyik boltozatos kapualjból... áramvonalas autó száguld előttünk. És egyszerre itt vagyunk, a lármás, hideg, rideg, csupa ideg, mai Budapestent!

Farkas Imre.

Ferencvárosi és óbudai udvarok.
Baloldalon: régi kutszobor egy erzsébetteri ház udvarán.

